

Instituti GAP per Studime te Avancuara

Pasqyrë e Arsimit të Lartë Privat në Kosovë

Analizë

Ky raport është mundësuar me përkrahjen e Rockefeller Brothers Fund the UK Department for International Development (DFID)

Besiana Musmurati sapo ka mbaruar shkollën e mesme në Kosovë. Ajo duhet të bëjë një zgjedhje të vështirë që çdo maturant e ka në mend pasi të diplomojë. Çka pas kësaj? Si do të zgjedh ajo se çka do të studiojë? A do të marrë vendimin bazuar në atë se çka ajo dëshiron apo bazuar në atë se cila është mundësia më e mirë për të gjetur një punë? Edhe pse ajo ka vendosur që të bazohet në mundësinë më të mirë për të gjetur një punë, ajo akoma nuk ka informata të plota. Ajo nuk dëshiron që të shkojë në universitetin publik sepse mendon që ky universitet akoma nuk i ka përmbushur reformat; po ashtu ajo beson se mësimdhënësit nuk janë shumë të përkushtuar. Ajo dëshiron të shkojë në një universitet privat. Si do të zgjedh ajo? Ku janë mësimdhënësit më të mirë? A janë prezentë ata në ligjërata? Sa seriozë janë ata në ligjërata? A janë ligjëratat interesante? A e pasurojnë lëndët me shkathtësi që asaj i nevojiten që të gjejë një punë të mirë në Kosovë? A kanë kompjuterë? A kanë libra? Sa duhet që të paguajë? A do të mund ta shpagojë edukimin e saj me punën që do të gjejë?

Këto janë vetëm disa nga pyetjet që Besiana ka. Besiana është njëra prej 24,000 nxënësve që këtë vit mbarojnë shkollën e mesme. Mesatarisht, diku rreth 24,000 nxënës të shkollave të mesme do të diplomojnë çdo vit gjatë dhjetë viteve të ardhshme. Ky raport është i motivuar nga këto tregime dhe përpiket që të fillojë një diskutim i cili do të shpie deri te një përgjigje e këtyre pyetjeve

Hyrje

Statistikat e fundit zyrtare të dhëna nga Enti i Statistikave të Kosovës në koordinim me Ministrinë e Punës dhe Mirëqenies Sociale tregojnë se niveli i papunësisë në Kosovë është 44%.¹ Kjo shifër tregon përqindjen e njerëzve të cilët kërkojnë por nuk mund të gjejnë një vend të punës. Edhe pse të dhënat statistikore në Kosovë kanë një bazë të dobët, së paku ekziston një pajtim i përgjithshëm se në Kosovë shkalla e papunësisë është e lartë. Gjithashtu, statistikat e zhvillimit ekonomik tregojnë se rritja ekonomike në Kosovë ka qenë e një niveli mesatar. Trendet e rritjes ekonomike kanë qenë pozitive, por më të ulëta në krahasim me vendet e rajonit. Duke marrë parasysh rritjen vjetore të popullsisë prej 2%, përmirësimi në rritjen ekonomike për kokë banori ka qenë gati jo ekzistues.

Kosova ka popullsinë më të re në Evropë. Rreth 70% e popullsisë janë nën moshën 30 vjeçare dhe rreth 50% e popullsisë janë nën moshën 25 vjeçare. Duket qartë se edhe nëse Kosova arrin nivelin rajonal të rritjes ekonomike, do të jetë vështirë që tregu kosovar të absorbojë të gjithë të rinjtë e aftë për punë. Është e qartë që Kosova ka nevojë për investime të huaja direkte dhe me qëllim që të arrijë këtë, Kosova ka nevojë për fillimin e reformave në sektorë të ndryshëm, të identifikojë mundësitë dhe avantazhet konkurruese.

Ndonëse, shikuar në aspektin afat shkurtër, popullsia e Kosovës shihet si pengesë, në aspektin afatmesëm dhe afatgjatë, popullsia e re e Kosovës përbën potencial të cilin askush në rajon nuk e

¹ Enti i Statistikës së Kosovës “Statistikat e tregut të punës 2006”, nëntor 2007

posedon. Kosova ka fuqi punëtore të cilën nuk e ka askush. Me qëllim që kjo pengesë të mund të kthehet në pasuri ose vlerë për Kosovën, duhet të synojmë që të përmirësojmë mënyrën e aftësisë të fuqisë punëtore. Politikat arsimore janë instrument kyç në përbushjen e këtij synimi. Politikat arsimore mund të përdoren për pasurimin e popullatës së re me aftësi që tregu i sotëm i kërkon. Përveç rëndësisë së arsimit fillor dhe të mesëm, arsimit të lartë luan një rol kyç. Universiteti i Prishtinës ka hasur në pengesa në përbushjen e kushteve të kërkesave të Deklaratës së Bolonjës, edhe pse ka kapacitete për absorbimin e 6,300 studentëve në vit.

Kohëve të fundit Kosova ka përjetuar një rritje të vullshme dhe të papritur të institucioneve private të arsimit të lartë. Që nga 2001, 30 institucione të ndryshme kanë marrë licencën për punë, përderisa sot 24 prej tyre janë aktive. Nuk ekziston informacion i mjaftueshëm për cilësinë e këtyre institucioneve. Së fundi, Qeveria e Kosovës, përmes Ministrisë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, ka filluar procesin e ri-licencimit. Qëllimi i këtij raporti është ofrimi i më shumë informatave të cilat shprejnë se do t'i shërbejnë cilësisë së debatit në këtë fushë. Momentalisht, institucionet private akomodojnë 19,000 studentë dhe për pak vite këto institucione mund të arrijnë numrin e njëjtë të studentëve me Universitetin e Prishtinës. Megjithatë, shumë institucione në Kosovë, duke përfshirë edhe institucionet publike, favorizojnë diplomat e marra jashtë vendit. Kuvendi i Kosovës, për shembull, kërkon juristë me diploma të universiteteve prestigjioze jashtë vendit, duke i anashkaluar institucionet vendore të arsimit të lartë.

Instituti për Studime të Avancuara GAP ka analizuar institucionet e arsimit të lartë dhe gjithashtu ka analizuar legjislacionin në fuqi dhe zbatimin e tij. Duke përcjellë me vëmendje iniciativat e fundit të Ministrisë për Arsim, Shkencë dhe Teknologji (MASHT), kemi dhënë rekomandime për autoritetet përgjegjëse, të cilat besojmë se do të shprijnë në vendimmarrje të bazuara në më shumë informata.

Baza ligjore për funksionimin e institucioneve private të arsimit të lartë në Kosovë

Ligji për arsimin e lartë 2002/3, i miratuar nga Kuvendi i Kosovës më 25 korrik 2002 dhe i shpallur nga PSSP më 12 maj 2003 (Rregullorja e UNMIK-ut 2003/14), vë bazat ligjore për funksionimin e arsimit të lartë në Kosovë. Disa nga objektivat e arsimit të lartë të përshkruara më ligj janë “krijimi, zhvillimi, mbrojtja dhe transmetimi i njohurive përmes mësimdhënies dhe punës kërkimore dhe shkencore; ofrimi i mundësive për të gjithë banorët e Kosovës të aftë për të përfituar nga ky arsim gjatë gjithë jetës së tyre.”²

Sipas këtij ligji, Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, përmes udhëzimit administrativ, është përgjegjëse për planifikimin e zhvillimit të arsimit të lartë në Kosovë në konsultim me bartësit e akredituar të arsimit të lartë. Ministria e Arsimit është gjithashtu përgjegjëse për krijimin e Agjencisë së

² Ligji mbi Arsimin e Lartë – Neni 2.1

Akreditimit të Kosovës për nxitjen e cilësisë së institucioneve private të arsimit të lartë përmes proceseve të licencimit, inspektimit dhe akreditimit të realizuara me anë të metodave profesionale.³

Në ligjin për arsimin e lartë, bartësit e arsimit të lartë janë universitetet dhe institucionet e tjera të arsimit të lartë. Universiteti është një institucion mësimor dhe shkencor që jep diploma deri në nivel të doktoratës. Emërtimi 'Universitet' mund t'i jepet vetëm bartësve të akredituar të arsimit të lartë që ofrojnë kurse apo programe në të paktën 5 fakultete të ndryshme me së paku 600 studentë për secilin fakultet, gjithsej me së paku 3,000 studentë.

Ligji për arsimin e lartë lë hapësirë që përmes udhëzimeve administrative të rregullohen në mënyrë më specifike këto fusha: licencimi i bartësve privat të arsimit të lartë (neni 11.1); themelimi e Agjencisë së Akreditimit të Kosovës (neni 4.3); procedura për akreditim (neni 11.2); kryerja e vlerësimeve për cilësinë (neni 11.10); formati i diplomave (neni 12.7); përcaktimi i metodologjisë për caktimin e fondeve për institucionet private (neni 23.2); si dhe shumë udhëzime tjera administrative.

Sipas Urdhëresës Administrative të MASHT nr. 2003/14 për Licencimin e bartësve privat të arsimit të lartë në Kosovë, çdo person privat, një organizatë apo fondacion i cili ka zyre të regjistruar në Kosovë, ka të drejtë të themelojë institucion privat të arsimit të lartë.⁴ Një Bartës Privat i Arsimit të Lartë (BPAL) nuk mund të fillojë punën pa pasur paraprakisht licencën nga MASHT-i, por ai mund të shpallë konkurs dhe të pranojë studentë pasi të ketë filluar procedura e miratimit të licencës.⁵

Afati i licencës mund të zgjat tri deri në pesë vite me obligim që BPAL për çdo vit të bëjë përtëritjen e saj.⁶ Kushtet për marrjen e një licence për një institucion, ndër të tjera janë: paraqitja e kërkesës për licencim, rregullorja për punë dhe kodi i mirësjelljes, lokal të mjaftueshëm, ambient me mjedis të shëndoshë dhe të sigurt, bibliotekën, kabinetet me pajisje kompjuterike, lista e punëtorëve mësimorë, lista e kuadrit administrativ, lista e botimeve shkencore të tyre, lista e literaturës që do të përdoret, etj.⁷

Më 16 shkurt 2004, MASHT ka nxjerrë Udhëzimin Administrativ nr. 2004/11 për Themelimin e Agjencisë së Akreditimit të Kosovës (AAK). Sipas këtij udhëzimi administrativ, MASHT do të themelojë një Agjenci që ushtron veprimtari të pavarur profesionale jofitimprurëse, që të nxisë cilësinë në arsimin e lartë të Kosovës.⁸ AAK është e përbërë nga struktura profesionale (Këshilli Kombëtar i Cilësisë) dhe struktura e përhershme administrative. Këshilli Kombëtar i Cilësisë përbëhet nga nëntë anëtarë të emëruar nga Ministria, prej të cilëve duhen të jenë së paku tre përfaqësues që janë aktivë në punë akademike të arsimit të lartë, një përfaqësues i MASHT-it dhe tre ekspertë ndërkombëtarë.⁹ Kryetari i Këshillit zgjidhet

³ Ligji mbi Arsimin e Lartë – Neni 4.3

⁴ Neni 2- Udhëzimi Administrativ nr. 14/2003 mbi Licencimin e Bartësve Privatë të Arsimit të Lartë (17 korrik, 2003)

⁵ Neni 7.3- Udhëzimi Administrativ nr. 14/2003 mbi Licencimin e Bartësve Privatë të Arsimit të Lartë

⁶ Neni 7.7 -Udhëzimi Administrativ nr. 14/2003 mbi Licencimin e Bartësve Privatë të Arsimit të Lartë

⁷ Neni 8.1.1- Udhëzimi Administrativ nr. 14/2003 mbi Licencimin e Bartësve Privatë të Arsimit të Lartë

⁸ Neni 2.1 dhe 2.2 i UA nr.11/2004 për Themelimin e Agjencisë së Akreditimit të Kosovës (AAK)

⁹ Neni 5.1 i UA nr.11/2004 për Themelimin e Agjencisë së Akreditimit të Kosovës (AAK)

në një mandat pesëvjeçar. Struktura administrative kryen të gjitha punët administrative të AAK dhe udhëhiqet nga drejtori i zgjedhur përmes konkursit publik. Sipas nenit 9 të UA nr. 2004/11, një bartës i arsimit të lartë që kërkon akreditim për herë të parë bën një kërkesë pranë AAK të paktën një vit para datës së parashikuar për marrjen e akreditimit. AAK në afat brenda gjashtë muajsh merr vendim për akreditim ose mos akreditim të një institucioni. Nëse një bartës i licencuar i arsimit të lartë dështon të akreditohet, AAK i kërkon MASHT-it të mos i njohë diplomat e atij institucioni, kurse kur një bartës i licencuar i arsimit të lartë akreditohet, atëherë AAK lëshon certifikatën për akreditim. Në rast të dështimit për akreditim, një bartës i licencuar i arsimit të lartë mund të përsëritë kërkesën për akreditim brenda një viti. Përndryshe, një dështim tjetër për ri-akreditim do të shpie në heqje të licencës. AAK boton materiale për sigurim të cilësisë dhe raporte të vlerësimit dhe akreditimit të cilat bëhen publike.

10

Themelimi i AAK është zgjatur për katër vite duke rezultuar në licencimin dhe ri-licencimin e bartësve privatë të arsimit të lartë bazuar vetëm në kriteret e përgjithshme të përshkruar në urdhëresën administrative për licencim, pa ndonjë njohje në përmbushjen e standardeve të cilësisë sipas procesit të akreditimit. Edhe pse AAK është themeluar në fillim të vitit 2008, ky institucion nuk do të jetë i përfshirë drejtpërdrejtë në vlerësimin e bartësve privatë të arsimit të lartë në Kosovë për procesin e akreditimit. Më 30 janar 2008, Qeveria e Kosovës ka marrë vendim për krijimin e Komisionit të Akreditimit për Bartësit Privatë të Arsimit të Lartë, ku anëtarët e këtij komisioni do të jenë ekspertë nga universitete ndërkombëtare¹¹ Duke u bazuar në këtë vendim të qeverisë, Ministria e Arsimit ka kontraktuar Këshillin Britanik për Akreditim që të vlerësojë cilësinë e bartësve privatë të arsimit të lartë në Kosovë dhe se cilët nga këta bartës do të licencohen dhe ri-licencohen. Sipas Ministrit të Arsimit, Enver Hoxhaj, pas procesit të vlerësimit të cilësisë, raporti i përgatitur nga Këshilli Britanik për Akreditim do t'i dorëzohet MASHT-it dhe AAK-së, ku Ministria do të formojë një komision që do të vendosë për licencimin e bartësve privatë të arsimit të lartë.¹²

Edhe pse Ligji për arsimin e lartë ka hyrë në fuqi para plotë pesë viteve (12 maj 2003), MASHT ende nuk i nxjerrë të gjitha urdhëresat administrative ashtu siç parashihet me ligj. MASHT ende nuk ka nxjerrë një urdhëresë administrative e cila do të përshkruante vlerësimin e cilësisë të institucioneve të arsimit të lartë në Kosovë.¹³ OSBE, në tri raportet e saj për zbatimin e ligjeve të miratuara nga Kuvendi i Kosovës, kritikon MASHT-in për mos implementimin e Ligjit për arsimin e lartë në Kosovë.¹⁴

Shumë urdhëresa administrative nuk janë lëshuar nga MASHT-i siç parashihen me ligj, kurse shumë të tjera janë nxjerrë me vonesë dhe në masë të madhe janë të paqarta. Edhe pse qëllimi i këtyre udhëzimeve administrative është që të shërbejnë si plotësim i ligjit dhe të japin më shumë detaje, ato në shumicën e rasteve janë ri-përsëritje e përmbajtjes së ligjit.

¹⁰ Neni 14 i UA nr.11/2004 për Themelimin e Agjencisë së Akreditimit të Kosovës (AAK)

¹¹ Neni 1 & 2, Vendimi I Qeverisë 04/4 – 30 Janar, 2008

¹² Express, 17 Maj, 2008, faqe 6

¹³ Neni 11.10 - Ligji mbi Arsimin e Lartë

¹⁴ OSBE. Implementimi I ligjeve të Kuvendit të Kosovës (Raportet I, II, III).

Ligji mbi Arsimin e Lartë nuk është përmbushur, veçanërisht sa i përket kriterëve të licencimit. Për shembull, për universitetet thuhet se secili departament duhet të ketë 600 studentë, dhe se universiteti duhet të ketë së paku 5 departamente me 3,000 studentë gjithsej. Nëse këto do të ishin kushtet për tu licencuar si universitet, atëherë vetëm një nga dhjetë bartësit e licencuar si universitete do ta plotësonte kushtin sa i përket numrit të studentëve.

Në urdhëresën administrative nr. 14/2003 të lëshuar nga MASHT për licencimin e bartësve të arsimit të lartë, nuk janë të specifikuar qartë kriteret për licencimin e bartësve privatë të arsimit të lartë dhe gjithashtu këto kriterë janë subjektive. Po ashtu kriter i rëndësishëm për licencim është edhe lista e profesorëve dhe kualifikimet e tyre të cilat duhet t'i dorëzohen MASHT-it.¹⁵ Mirëpo, nuk ka detaje të specifikuar se çfarë kualifikimesh duhet të ketë stafi akademik dhe administrativ p.sh. proporcioni i profesorëve me diploma të caktuara. Gjithashtu, hapësira specifike e objektit të bartësve privat të arsimit të lartë nuk është e përshkruar as në ligj dhe as në ndonjë udhëzim administrativ. Të kesh një ambient të shëndoshë dhe të sigurt është një deklaratë e përgjithshme dhe lë hapësirë për interpretime të ndryshme. Po ashtu nuk ka ndonjë numër të dhënë për klasa të ligjëratave dhe amfiteatrove në proporcionin student-klasë. Ka edhe shumë kriterë të tjera të cilat nuk janë të specifikuar dhe janë relative në interpretime të ndryshme subjektive dhe nuk cekin sasinë ose proporcionin, si:

- Hapësirë të mjaftueshme në bazë të standardeve ndërkombëtare;
- Bibliotekë me inventar dhe numër të pasur të librave të fushave të ndryshme;
- Kabinete të pajisura me kompjuterë;
- Ambient të përshtatshëm të punës;
- Laboratorë dhe pajisje të nevojshme për punë;
- Sigurimi i cilësisë së studimeve;

Situata e njëjtë mbretëron edhe në vendet rajonale si në Shqipëri, Mal të Zi, Maqedoni dhe Serbi. Për shembull, ligji në Malin e Zi bën diferencimin në mes një universiteti dhe një institucioni privat. Që një institucion të quhet universitet, duhet të ketë së paku pesë drejtime, prej të cilave tri duhet të jenë nga këto lëmi: “shkencat shoqërore, njerëzore, inxhinieri, shkencat natyrore, arte, mjekësi dhe shkencat juridiko-ekonomike.”¹⁶ Mirëpo, ky ligj nuk saktëson numrin e studentëve që një institucion i arsimit të lartë duhet të ketë në mënyrë që të quhet universitet. Licencimi në Malin e Zi mund të jepet vetëm kur institucioni i arsimit të lartë merr certifikatën mbi akreditimin fillestar nga Këshilli i Arsimit të Lartë. Kriteret për marrjen e licencës përfshijnë “hapësirë dhe pajisje të mjaftueshme, duke përfshirë klasat, laboratorët, bibliotekën dhe pajisjet kompjuterike; numrin dhe kualifikimet e stafit akademik; hapësira për studentë për aktivitete jashtë programit mësimor; dhe mjete financiare”¹⁷

Çka Ofrojnë Bartësit Privatë të Arsimit të Lartë?

¹⁵ Neni 8.1.1 i Udhëzimit Administrativ nr.14/2003 mbi Licensimin e Bartësve Privat të Arsimit të Lartë

¹⁶ Neni 37 i Ligjit mbi Arsimin e Lartë në Malin e Zi

¹⁷ Neni 25 i Ligjit mbi Arsimin e Lartë në Malin e Zi

Tregu Kosovar numëron 24 institucione të licencuara private të arsimit të lartë të cilat momentalisht janë aktive dhe funksionale, përderisa 10 institucione janë të licencuara si universitete dhe pjesa tjetër janë të licencuara si kolegje, shkolla, fakultete, institute dhe akademi. Numri i përgjithshëm i të gjitha fakulteteve në institucionet private dhe universitete është 89 dhe brenda këtyre fakulteteve janë 150 drejtime (programe).

Emri i Institucionit	Lloji	Vendi	Numri i Fakulteteve	Numri i Programeve	Numri i Studenteve
1 AAB	Universitet	Prishtina	6	11	4915
2 Akademia e Studimeve te Avancuara Universitare	Akademi	Prishtina	1	2	30
3 American University of Kosova	Universitet	Prishtina	1	2	451
4 Amerikos	Kolegj	Prishtina	1	1	28
5 Biznes	Kolegj	Prishtina	3	9	615
6 Dardania	Universitet	Prishtina	7	22	1514
7 Design Factory	Shkolle	Prishtina	1	1	30
8 Ekologji	Fakultet	Shtërpce	1	1	48
9 Eurosport	Kolegj	Prishtina	1	4	79
10 Evolucion	Institut	Prishtina	5	9	56
11 Fama	Kolegj	Prishtina	5	10	4570
12 Gjilani	Kolegj	Gjilan	4	8	542
13 Iliria	Universitet	Prishtina	3	6	1838
14 Kolegji Univerzitar Ferizaji	Kolegj	Ferizaj	3	3	255
15 Kosovo Institute for Journalism and Communication	Institut	Prishtina	2	2	74
16 Pjeter Budi	Universitet	Prishtina	5	11	560
17 Rezonanca	Universitet	Prishtina	5	5	279
18 Riinvest	Universitet	Prishtina	3	7	126
19 Tempulli	Kolegj	Prishtina	2	5	300
20 Universiteti i Prizrenit	Universitet	Prizren	7	7	457
21 Universiteti Internacional i Prishtines	Universitet	Prishtina	5	5	220
22 Universiteti per Biznes dhe Teknologji	Universitet	Prishtina	5	5	377
23 Universum	Kolegj	Prishtina	5	5	486
24 Victory	Kolegj	Prishtina	3	3	132
25 Vizioni Evropian	Kolegj	Peja	5	9	940
TOTAL			89	153	18,922

Institucionet private për arsimin e lartë në Kosovë ofrojnë programe në fusha të ndryshme; mirëpo më së shumti janë të fokusuar në programet në vijim (me një numër të përafërt të studentëve):

- Ekonomi (8,200 studentë),
- Juridik dhe të ngjashme (3,600 studentë),
- Administrim biznesi (1,100 studentë),
- Teknologji informative dhe të ngjashme (730 studentë),
- Kriminalistikë (690 studentë),
- Shkenca politike (570 studentë), dhe
- Psikologji (410 studentë).

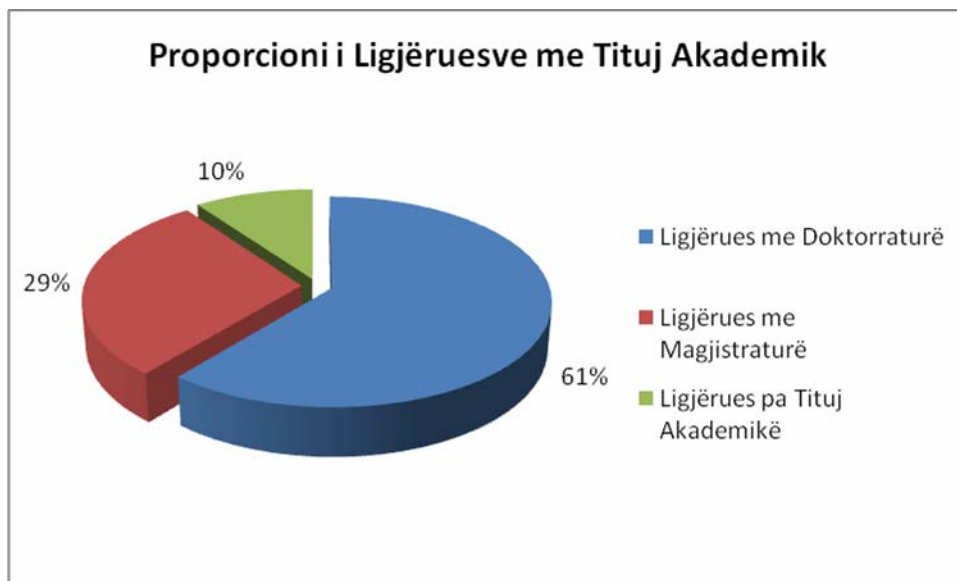
Këto të dhëna tregojnë se ka pasur një kërkesë të lartë nga studentët të cilët kanë kërkuar të arsimohen në këto fusha. Megjithatë, kjo nuk nënkupton se kërkesa e njëjtë ekziston edhe nga tregun i punës dhe ekonomisë në përgjithësi, e cila edhe më tutje mbetet një variabël e panjohur në Kosovë, pasi që nuk ka ndonjë studim në këtë drejtim. Një gjë duhet pasur parasysh që numri i studentëve i cekur më lartë pasqyron vetëm bartësit privatë të arsimit të lartë; nëse kësaj i shtojmë edhe numrin e studentëve që studiojnë në fusha të njëjta në Universitetin e Prishtinës, atëherë rrjedh pyetja “a na nevojitet një numër kaq i madh i të diplomuarve në këtë apo atë fushë?”

Më shumë se gjysma e këtyre institucioneve kanë fakultete të ekonomisë dhe juridikut, si dhe drejtime të shumta juridike dhe ekonomike brenda këtyre fakulteteve. Fakultete të tjera të ofruara nga institucionet e arsimit të lartë janë marrëdhëniet ndërkombëtare, diplomacia, studime të edukimit, gjuhëve të huaja, gazetari, komunikim, media, shkencat e mjekësisë, shkencat e sportit, artet aplikative, posta dhe telekomunikacioni, transporti dhe rrugët, dogana dhe sigurime, burimet njerëzore etj.

Stafi Ligjërues

Ekzistojnë shumë kushte dhe kriteret të cilat kontribuojnë në ngritjen e vlerës dhe cilësisë së arsimit tek bartësit e arsimit të lartë dhe stafi ligjërues sigurisht që është një ndër kriteret kryesore. Pasi që numri i studentëve ndryshon nëpër bartësit privatë të arsimit të lartë, numri i stafit ligjërues po ashtu ndryshon. Numri ndryshon prej 3 ligjërues (në një institucion me vetëm 30 studentë) e deri në 144 ligjërues (në një institucion me afro 5,000 studentë), duke pasur një proporcion ligjërues/student prej 1/3 deri në 1/34. Sërish, për arsye të profileve të ndryshme të bartësve privatë, ekzistojnë proporcione të ndryshme ndërmjet ligjëruesve me doktoraturë, magistraturë dhe ligjëruesve pa tituj akademikë. Sidoqoftë, proporcioni i përgjithshëm duke përfshirë të gjitha institucionet private tregon se shumica e ligjëruesve janë me doktoraturë, rreth një e treta me magistraturë dhe pjesa tjetër janë pa tituj akademikë.

Edhe pse në përgjithësi gjërat duken në rregull, numri i përgjithshëm i ligjëruesve të cilët ligjërojnë në të 25 bartësit e arsimit privat është në mes 750 dhe 800. Edhe pse si numër mund të duket i mjaftueshëm sa i përket numrit të ligjëruesve, për gjithsej 19,000 studentë, problemi qëndron tek fakti që një numër i madh i këtyre ligjëruesve ligjërojnë në më shumë se një universitet, gjë e cila vë në dyshim cilësinë që ata mund ta ofrojnë gjatë ligjërimit. Për më shumë, tabela më poshtë pasqyron vetëm bartësit privatë të arsimit të lartë dhe nëse supozojmë se shumë nga këta ligjërues japin mësim edhe në Universitetin e Prishtinës, atëherë numri i institucioneve ku ata ligjërojnë rritet edhe për një më shumë. Nga aspekti ligjor, ligji nuk e rregullon në asnjë mënyrë kufizimin e numrit të institucioneve në të cilat një profesor mund të ligjërojë.

Kategoria	Numri i Ligjëruesve
Ligjërues që ligjërojnë ne 6 institucione	2
Ligjërues që ligjërojnë ne 5 institucione	4
Ligjërues që ligjërojnë ne 4 institucione	5
Ligjërues që ligjërojnë ne 3 institucione	22
Ligjërues që ligjërojnë ne 2 institucione	101

Plani Mësimor

Një tjetër kriter me rëndësi i cili kontribuon në cilësinë e arsimit është plani mësimor në përgjithësi, dhe në veçanti mënyra se si është i dizajnuar dhe se si implementohet. Planet mësimore të fakulteteve të ndryshme të bartësve privatë të arsimit të lartë në Kosovë nuk ndryshojnë aq shumë ndërmjet institucioneve. Pothuajse të gjithë bartësit privatë ofrojnë studime të ekonomisë dhe juridikut, përderisa në anën tjetër shihet një rritje e interesimit për fushat si shkenca politike, komunikim masiv dhe kriminalistikë. Prej gjithsej 25 bartësve privatë të arsimit të lartë dhe universitetit publik, vetëm 3 bartës të arsimit të lartë kanë publikuar planin e tyre mësimor në ueb-faqet e tyre.

Kriteret për përpilimin e planit mësimor ndryshojnë nga një institucion në tjetrin dhe ato janë përzjerje e praktikave evropiane dhe atyre amerikane. Bartësit privatë të arsimit të lartë në Kosovë, gjatë përpilimit të planeve mësimore, marrin për bazë kriteret në vijim:

- **Planet Mësimore te universiteteve tjera:**
  - Universiteti Amerikan ne Kosove (AUK) mbështetet në planin mësimor të Rochester Institute of Technology (RIT);
  - Kolegji Victory gjithashtu mbështetet në planin mësimor të institucioneve të huaja, me saktësisht të Universitetit të Shkencave Politike te Zagrebit dhe Universitetit Libertas;
  - Kolegji Universitar Gjilani mbështetet në planin mësimor të Universitetit të Prishtinës;
  - KIJAC (Kosovo Institute for Journalism and Communication) mbështetet në planin mësimor të Cardiff University, Nebraska University dhe Gimlekollen School of Journalism and Communication;
  - Universiteti Pjetër Budi mbështetet në planin mësimor të Universitetit Publik Saint Clement të Ohrit;
  - Universiteti Internacional i Prishtinës mbështetet në planin mësimor të Harvard University dhe Sheffield University;

- **Kërkesën e tregut:**
  - AUK;
  - Universiteti Universum;
  - Universiteti Biznesi;
  - Universiteti i Vizionit Evropian;
  - KIJAC;

- **Kushtet nga Sistemi I Kartës se Bolonjës:**
  - Universiteti Universum;
  - Universiteti AAB;
  - Kolegji Universitar Eurosporti;
  - Universiteti i Vizionit Evropian;
  - KIJAC;
  - Universiteti Pjetër Budi;
  - Universiteti Internacional i Prishtinës;

- Universiteti Riinvest;
- **Propozimin e ligjëruesit të lëndës përkatëse:**
  - Universiteti Dardania;

Infrastruktura

Edhe pse jo të gjithë bartësit privatë të arsimit të lartë kanë qenë të gatshëm të shpalosin informatat rreth infrastrukturës së tyre dhe disa çështjeve tjera, pasqyra e pjesshme e infrastrukturës së shumicës së bartësve privatë në Kosovë jep rezultate mjaft interesante.

Përderisa numri mesatar i studentëve për një klasë (49) mund të duket i arsyeshëm, ekzistojnë disa institucione në të cilat proporcioni është shumë më i favorshëm, me rreth 19 studentë për klasë, mirëpo ka edhe raste ku mund të ketë hapësirë të pamjaftueshme, me rreth 104 studentë për klasë. Kur marrim parasysh amfiteatrot dhe laboratorët, bartësit privatë të arsimit të lartë duken të jenë më pak të ngjeshur, mirëpo duhet pasur parasysh edhe faktin që jo të gjitha institucionet kanë amfiteatro dhe laboratorë.

Kategoria	Mesatarja	Minimumi	Maksimumi
Studentë për klasë	49	19	104
Studentë për hapësirë ligjëruese (klasa, amfiteatro, laboratorë)	32	9	72
Zyra për staf	9	1	25
Libra në Gjuhën Shqipe	853	0	6057
Libra në Gjuhën Angleze	470	0	2200
Libra në gjuhë të tjera	129	0	1000
Studentë për kompjuter	26	1	300
Kompjuterë për staf	19	1	80

Bartësit privatë të arsimit të lartë në përgjithësi kanë numër të mjaftueshëm të librave, mirëpo duke u bazuar në shënimet e mbledhura gjatë hulumtimit, janë disa institucione të cilat nuk kanë asnjë libër në dy gjuhët kryesore (Gjuhë Shqipe dhe Gjuhë Angleze). Në anën tjetër, ekzistojnë institucione të cilat sipas tyre posedojnë deri në 6,000 libra vetëm në Gjuhën Shqipe.

Mesatarisht, bartësit privatë të arsimit të lartë ofrojnë një kompjuter për rreth 26 studentë. Mirëpo, ekzistojnë disa institucione të cilat mund të ofrojnë një kompjuter për 1-2 studentë, si dhe disa institucione të tjera të cilat mund të ofrojnë vetëm një kompjuter për 300 studentë.

Shumë universitete?

Rritja e numrit të institucioneve private të arsimit të lartë ka ndikuar edhe në rritjen e numrit të studentëve. Me rritjen e numrit të institucioneve private të arsimit të lartë është rritur gjithashtu edhe numri i studentëve të regjistruar në këto institucione. Krahasuar me regjionin Kosova është pak a shumë në nivelin e njëjtë me disa nga shtetet e rajonit. Sidoqoftë, vetëm numri i studentëve nuk është një tregues i mirë për nivelin dhe kualitetin e edukimit në këto institucione. Kosova ka rreth 27,000 studentë në institucionin publik të arsimit të lartë, Universitetin e Prishtinës¹⁸. Janë mbi 18,000 studentë në institucionet private të arsimit të lartë, që së bashku përbëjnë totalin prej 45,000 apo përafërsisht 2,250 studentë për 100,000 banorë (nëse marrim që Kosova ka një popullatë prej 2 milion banorësh). Tabela e mëposhtme tregon numrin e studentëve për 100,000 banorë në shtetet në regjion dhe në shtetet e zhvilluara.

Shteti	Numri i studentëve në arsimin e lartë	Vlerësimi i popullsisë (në miliona)	Numri i studentëve për 100,000 banorë
Shqipëria	86,178	3.14	2,749
Maqedonia	57,011	2.04	2,793
Serbia	238,710	7.40	3,226
Bosnja	93,686	4.31	2,173
Kosova	46,196	2.00	2,310
Franca	2,254,000	63.57	3,546
Gjermania	1,979,043	82.32	2,404

Që nga viti 2002 Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë ka licencuar 30 institucione të arsimit të lartë në Kosovë. Aktualisht 24 nga këto janë aktive si institucione që u ofrojnë mësim studentëve dhe kanë studentë të regjistruar. Të tjerëve, ose u ka skaduar licenca ose nuk kanë filluar ende punën. Është vetëm një institucion i cili nuk ka aplikuar për licencë.

Ndonëse shumë nga këto institucione nuk përmbushin kriteret për t'u quajtur universitete dhe nuk janë licencuar si universitete, në emërtimet e tyre ato ende mbajnë titullin "universitete". Mund të numërojmë 89 departamente dhe 150 drejtime. Krahasuar me regjionin ky numër është shumë i lartë.

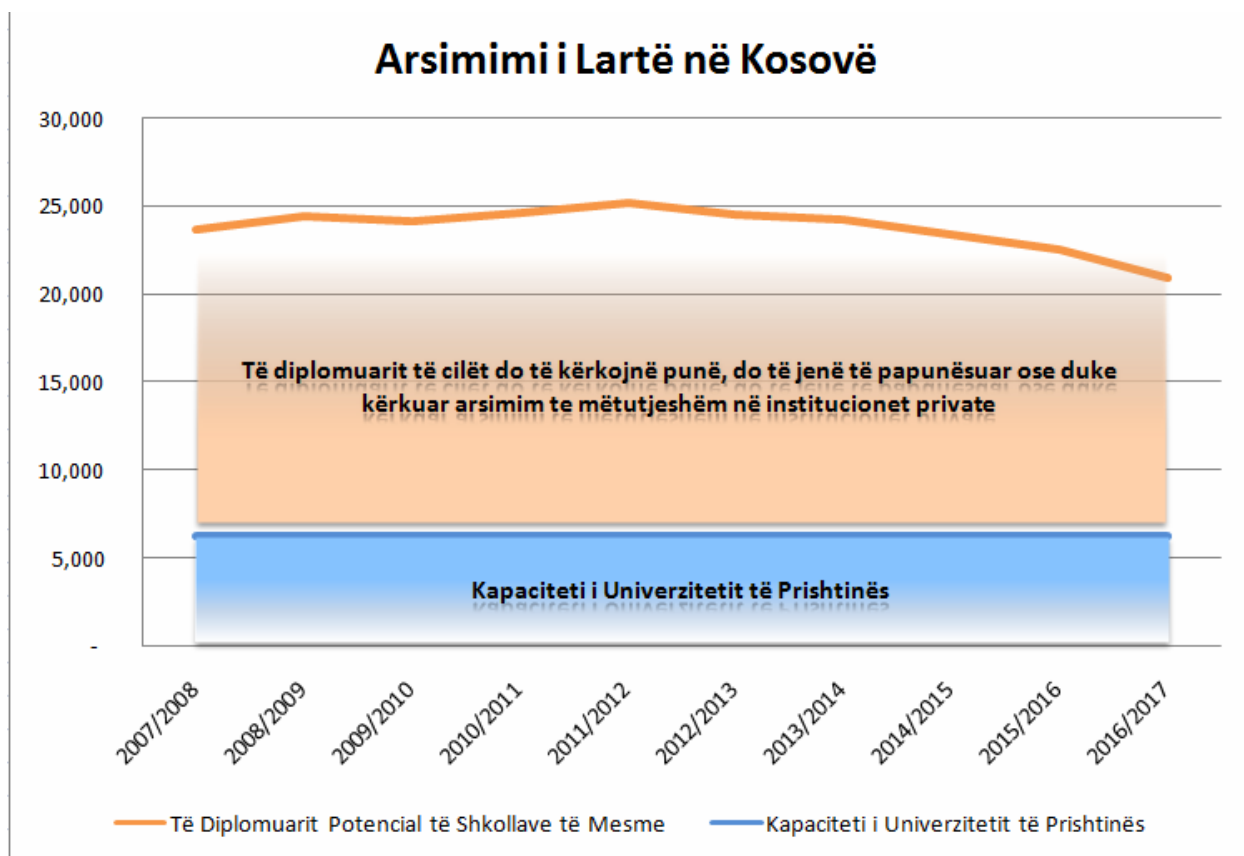
Pse kjo rritje në numra?

Nga 24 institucionet aktive të licencuara të arsimit të lartë është vetëm një institucion që klasifikohet si institucion jo-fitimprurës. Të gjitha institucionet tjera kanë pronarë privatë dhe aq sa janë ndërmarrje biznesi janë edhe institucione të arsimit të lartë. Sidoqoftë, duhet të cekim se kjo nuk është dukuri e padëgjuar në vendet e zhvilluara dhe ato në zhvillim. Edhe pse shumica e universiteteve me famë botërore janë institucione jo-publike, ka ende shumë universitete në botë, përfshirë vendet e zhvilluara, ku universitetet dhe institucionet e arsimit të lartë ndërmarrje fitimprurëse.

¹⁸ SOK, Statistikat mbi edukimin 2006/2007; kjo nuk përfshinë numrin e studentëve në Universitetin e Mitrovicës.

Në Kosovë, sektori i arsimit të lartë privat ka vlerë rreth 26.5 milion Euro. Kjo është shuma që studentët kanë paguar për arsimimin e tyre në këto institucione gjatë vitit 2007. Pagesa për një vit studimi në këto institucione sillet prej 900€ – 5,150€. Të ardhurat që disponon sistemi i arsimit e kanë nxitur hapjen e institucioneve të reja.

Nëse shikojmë numrin e studentëve që janë në shkollë fillore dhe atë të mesme, numri mesatar i studentëve që do të mbarojnë shkollimin e mesëm në 10 vitet e ardhshme është afro 24,000 studentë në vit; kjo duke u bazuar në strukturën e popullatës dhe trendet e viteve të kaluara. Natyrisht, jo të gjithë do të jenë të interesuar t'i vazhdojnë studimet universitare; sidoqoftë, sistemi i arsimit privat ka qenë në gjendje që në sistemin e tij t'i tërheqë 19,000 studentë. Universiteti i Prishtinës absorbon afro 6,300 të diplomuar çdo vit. Pjesa tjetër e mbetur zgjedh sistemin privat të edukimit apo kërkojnë punësim.

Arsyet për rritjen e numrit të studentëve në sistemin e arsimit privat

Ka shumë arsye pse të diplomuarit e shkollimit të mesëm janë në kërkim të arsimit të lartë dhe veçanërisht në institucionet e arsimit privat:

Papunësia – Momentalisht, shkalla zyrtare e papunësisë në Kosovë është 44%, me një trend në rritje. Një numër i madh i popullsisë së re të Kosovës i shtohet tregut të punës për çdo vit. Rritja aktuale ekonomike e Kosovës nuk ka kapacitete për absorbimin e këtyre personave që hyjnë në treg çdo vit. Kur një i diplomuar i shkollës së mesme shqyrton mundësitë e tij/saj ai/ajo ka dy zgjedhje: a) të kërkojë punë me shpresë që do ta gjejë një, apo b) të vazhdojë arsimin universitar me shpresë që diploma do t'i rrisë mundësitë për punësim. Aktualisht, zgjedhja e parë është mundësi vetëm e një numri të kufizuar të njerëzve. Të tjerët konsiderohen si të papunësuar apo studentë universitar. Aktualisht, më shumë njerëz zgjedhin opsionin e dytë.

Universiteti i Prishtinës – Vetëm 6,300 studentë pranohen në Universitetin e Prishtinës dhe shijojnë përparësitë e një sistemi jo të shtrenjtë të edukimit. Ka shumë raste kur studentët që kanë kushte të mira materiale kërkojnë kushte më të mira për të studiuar, arsimim më kualitativ, profesorë më të motivuar për punë të cilët paguhen më mirë sesa në Universitetin publik të Prishtinës. Të tjerëve u duhet të kërkojnë punë. Përderisa ky raport nuk ka analizuar cilësinë e mësimdhënies në Universitetin e Prishtinës, qëllimi për të marrë edukim më cilësor motivon shumë studentë të zgjedhin universitete tjera.

Mundësia për të studiuar në një universitet më të mirë – Ka shumë raste ku studentët, të cilët kanë mundësi më të mira ekonomike janë në kërkim të një arsimimi më të mirë, kushte më të mira dhe profesorë më të motivuar, të cilët janë më të paguar në universitete private sesa në Universitetin e Prishtinës. Përderisa ky raport nuk ka analizuar kualitetin e mësimave dhe lëndëve të ofruara në këtë universitet, synimi për një arsimim më të mirë padyshim shihet të jetë motivimi i studentëve për t'i zgjedhur këto universitete.

Orë mësimore fleksibile – Me qëllim të tërheqjes së studentëve të punësuar, të cilët mund t'ia lejojnë vetes një edukim më të shtrenjtë, shumica e institucioneve private të arsimit të lartë janë duke ofruar më shumë mënyra fleksibile të studimeve, nga ligjërata e mbrëmjes e deri tek opsionet fleksibile për provime.

Fokusimi në diplomë - Kur papunësia në një shtet është e madhe ka shumë kërkesa për një vend pune. Si rezultat, kriteret për çdo vend pune rriten. Diploma universitare bëhet parakusht për pothuajse çdo vend pune. Kështu është gjendja në shumë konkurse për punë të cilat i shpallë qeveria. Një kandidat i aftë mund të largohet nga konkurrenca nëse ai/ajo nuk ka diplomë universitare, edhe pse ai/ajo mund të jetë zgjedhje më e mirë për atë pozitë. Ka shumë raste kur njerëzit që kanë punuar nëpër organizata të huaja nuk mund të pranohen në punë në qeveri për arsye të nivelit të arsimimit formal, edhe pse ata janë më të mirë se kandidatët e tjerë. Në këso situata, njerëzit shikojnë vetëm si të arrijnë tek diploma me qëllim që t'u figurojë në CV e tyre. Nëse parakusht i domosdoshëm është diploma universitare,

atëherë vëmendja përqendrohet në nivelin e arsimimit dhe jo në kualitetin e arsimimit që ata marrin në këto institucione.

Rruga përpara

Përderisa zhvillimi ekonomik nuk përmirësohet brenda natës, papunësia do të vazhdojë të jetë një problem në vitet në vijim dhe ekonomia nuk do të përvetësojë hyrjet e reja në tregun e punës. Ne presim që kërkesa për arsimin në institucionet private, nëse nuk rritet, të paktën të jetë e njëjtë.

Një nga potencialet më kryesore të Kosovës është popullata e re. Megjithatë, për shkak të nivelit të tanishëm të papunësisë, si dhe nivelit të tanishëm të zhvillimit ekonomik, popullata e re konsiderohet më tepër si përgjegjësi sesa pasuri. Në aspektin e arsimit të lartë, përqendrimi duhet të jetë në cilësinë e edukimit që më së miri di të pajisë punëtorët e rinj me aftësitë që janë të nevojshme për tregun e sotëm.

Dy mundësi

Janë dy mënyra të përgjithshme përmes të cilave mund të ndërtohet rruga e mëtutjeshme.

1. Tregu përcakton cilësinë e universiteteve.

Kjo do të thotë që pothuajse të gjithë ata që aplikojnë për licencë dhe i përmbushin kriteret bazë për t'u bërë një institucion privat i arsimit të lartë në Kosovë marrin licencën dhe akreditohen. Tregu do të rregullohet vetvetiu. Kjo lë të kuptohet që bazuar në cilësinë e institucioneve, kërkesa për atë institucion do të ndryshonte. Nëse cilësia dhe kushtet nuk janë të mira në një institucion, çdo herë e më pak studentë do të shkonin në atë universitet, derisa ai universitet do të detyrohej të përjashtohet nga tregu. Nëse cilësia është e mirë dhe përshtypja është që universiteti ofron vlerë për para si këmbim, atëherë çdo herë e më shumë studentë do të interesoheshin për të studiuar në atë institucion.

Megjithatë, në këtë zgjedhje, ndodh një dështim i tregut që duhet të adresohet. Me një rast klasik të asimetrisë së informacionit, të diplomuarit e shkollës së mesme nuk kanë informata të plota rreth cilësisë së një institucioni që kërkohet për marrjen e vendimit se ku të shkojnë. Aktualisht ata bazohen në fjalët apo thashethemet nga studentët që studiojnë në ato institucione, si dhe në perceptimin e përgjithshëm nga shoqëria rreth një institucioni. Roli i qeverisë në këtë rast do të ishte që t'ia ofrojë këto informata publikut në mënyrë që tregu të mund të funksionojë më mirë.

Kjo mund të arrihet përmes një sistemi të klasifikimit që mund të bëhet ose nga organi i akreditimit (duke e implementuar ligjin mbi arsimin e lartë, kapitulli mbi vlerësimin e cilësisë) ose nga një sistem vetërregullues i cili do të administrohej nga një lloj asociacioni i institucioneve të arsimit të lartë privat në Kosovë. Një proces cilësor i vlerësimit do të duhej të përfshinte edhe kriterin e gradimit për secilin universitet, duke u bazuar në përmbushjen e disa kriterëve të caktuar. Ky vlerësim do të bëhej çdo vit dhe do të ishte një metodë transparente për dhënien e informatave studentëve për cilësinë e universiteteve. Kjo gjithashtu do të shërbente si nxitës për universitetet në përmirësimin e shërbimeve që ata ofrojnë. Ligji në fuqi ka dispozita të këtij lloji, por implementimi nuk është bërë asnjëherë. Sipas ligjit, Agjencia për Akreditim e Kosovës duhet të vlerësojë cilësinë e institucioneve private të arsimit të lartë dhe ta bëjë publik rezultatin e vlerësimit. Ne do të kualifikonim atë kërkesë në një lloj vlerësimi të standardizuar që do të mund të bëhej çdo vit, nga organi i akreditimit ose nga një institucion i pavarur i caktuar nga asociacioni i institucioneve të arsimit të lartë në Kosovë.

2. Kriteri i licencimit/akreditimit është i rreptë dhe qeveria mbyll institucionet që nuk i përmbushin kriteret.

Në këtë rast, qeveria do të luante rolin e një filtri të cilësisë dhe do të mbyllte institucionet e arsimit të lartë që nuk i përmbushin kriteret. Në këtë mënyrë, institucionet përgjegjëse duhet të bëjnë kriterin e licencimit më konkret se që është tani. Qeveria duhet të specifikojë infrastrukturën që kërkohet, numrin e profesorëve me titull të caktuar dhe kriteret e tjera që kërkohen.

Në këtë mundësi, qeveria duhet të mendojë rreth studentëve që studiojnë momentalisht në institucionet private të arsimit të lartë që nuk i përmbushin kriteret e rrepta për tu bërë universitet. Duhet të ekzistojë një zgjidhje që do të siguronte që investimi i tyre paraprak nuk do të humbte.

Nëse Agjencia e Akreditimit do të veprojë bazuar në këtë opsion, rekomandohet që institucioni i akreditimit të ofrojë një periudhë kohore për përmirësime në ata bartës të arsimit të lartë, të cilët nuk i përmbushin kushtet për akreditim. Për shembull, nëse një institucion arsimor nuk i përmbush kriteret e licencimit, atëherë atij institucioni duhet bërë me dije se në cilat fusha ka ngecje dhe t'i jepet një kohë e caktuar gjatë së cilës institucioni do të përmirësojë disa kushte. Gjithashtu institucionit arsimor duhet bërë me dije se do të mbyllet në rast se nuk i përmbush kriteret për një kohë të caktuar.

Rekomandime

Instituti për Studime të Avancuara GAP rekomandon Qeverinë e Kosovës që të ndjek politikën më liberale, e që nënkupton se fuqia e tregut ta përcaktojë se cili bartës i arsimit të lartë do të mbetet e cili do të përjashtohet nga tregu. GAP gjithashtu rekomandon qeverinë që tregun e arsimit të lartë ta mbrojë nga dështimi për shkak të pamjaftueshmërisë së informatave, ku nxënësit e diplomuar nga shkollat e mesme që dëshirojnë vazhdimin e edukimit në instanca më të larta edukative të kenë informata të cilësisë për secilin institucion. Për këtë ka disa opsione:

- Qeveria do të duhej që sa më shpejtë që është e mundur të zbatojë Nenin 11.10 të Ligjit mbi Arsimin e Lartë, ku kërkohet që Ministria të vendosë rregullat për vlerësimin e cilësisë së bartësve të arsimit të lartë dhe t'i bëjë publike. Bërja publike e vlerësimit të cilësisë do të pajiste studentët me informata për cilësinë e këtyre institucioneve. Vlerësimi i cilësisë do të duhej që të përfshinte edhe Universitetin e Prishtinës, ashtu siç parashihet me ligj.
- Vlerësimi i cilësisë duhet të bëhet në baza të rregullta kohore dhe në format të standardizuar (p.sh. në baza vjetore duke u bazuar në kriteret specifike). BPAL do të motivoheshin të ndër marrin hapa për përmirësojnë dobësitë e tyre.
- Vlerësimi duhet të bëhet në mënyrë të pavarur. Kriteret e vlerësimit të cilësisë duhet të bëhen në konsultim me BPAL

Nëse Qeveria e Kosovës e zgjedh opsionin e dytë, atëherë GAP rekomandon këta hapa:

- Urdhëresa Administrative që i përcakton kriteret e licencimit duhet të jetë më konkrete, pasi që tani është shumë e varfër dhe qeveria do të akuzohet për anim gjatë seleksionimit;
- Rezultatet e procesit të licencimit duhet komunikuar qartas secilit bartës të arsimit të lartë;
- Institucionit të arsimit duhet t'i jepet kohë deri sa t'i përmbush të gjitha kriteret për një kohë të caktuar, e në rast të mos përmbushjes të mbyllet.
- Qeveria dhe bartësi i arsimit të lartë që do të mbyllet duhet të hartojnë një strategji të qartë që do t'i mundësojë studentëve një akomodim dhe transferim të lehtë nga institucioni që mbyllet.

Cilido opion të zgjidhet, janë disa çështje tjera që MASHT, Agjencia e Akreditimit të Kosovës dhe BPAL duhen bërë. GAP më tutje rekomandon këta hapa:

- Ligji për arsim të lartë duhet zbatuar më mirë. Edhe pse vetëm një bartës i arsimit të lartë i përmbush standardet e kërkuara që të quhet universitet (t'i ketë 3,000 studentë) shumica e këtyre institucioneve proklamohen si universitete. MASHT duhet të kompletojë kornizën ligjore ashtu siç parashihet me ligj. Në shumë raste, udhëzimet administrative duhet të plotësojnë ligjin më konkretisht.
- Janë raste të shumta ku profesorët ligjërojnë në disa bartës privatë të arsimit të lartë (janë shënuar dy raste ku një profesor ligjëron në 6 bartës privatë të arsimit të lartë). Kjo e ngrit çështjen e përkushtimit të këtyre profesorëve krahas secilit institucion në të njëjtën kohë. Qeveria duhet të dalë më një politikë dhe vendim të qartë për atë se a është kjo një normë e pranueshme. GAP nuk mendon se kjo duhet të jetë një normë e pranueshme dhe se duhet të ketë një limit në numrin e institucioneve ku një profesor mund të ligjërojë.

- Universiteti i Prishtinës është pjesë e sistemit të arsimit të lartë në Kosovë. Vlerësimi i cilësisë dhe nxjerrja e ligjeve të reja duhet të përfshijnë edhe Universitetin e Prishtinës, me qëllim të rritet transparencja dhe konkurrenca në sistemin e arsimit të lartë në Kosovë.
- GAP bën thirrje për më shumë transparencë në tërë sektorin. Gjatë hulumtimit, kemi hasur në një rezistencë të madhe nga disa institucione private që të bashkëpunojnë me ne dhe të na japin informatat e kërkuara nga GAP. Sipas ligjit për arsim këto informata konsiderohen si publike. Duke marrë parasysh këtë fakt, ne po publikojmë listën e fakteve në Aneksin I në këtë raport, me rezultatet për secilin bartës privat të arsimit të lartë. Ne gjithashtu kërkojmë nga Agjencia e Akreditimit të zhvillojë procesin e akreditimit në mënyrë të hapur dhe transparente. Kjo do të ndihmojë shumë në përmirësimin e qarkullimit të informative në këtë sektor.
- MASHT dhe Qeveria e Kosovës duhet menduar edhe për llojet tjera të edukimit, më së shumti në edukimin profesional. Nëse qëllimi është që punëtorët e rinj të mësojnë aftësitë e kërkuara nga tregu, edukimi katër vjeçar nuk është e vetmja zgjidhje. Duhet të aplikohen edhe programe të cilat do të arrinin qëllimet e njëjta për disa njerëz, mirëpo në një kohë më të shkurtër dhe me më pak resurse. Kjo në asnjë mënyrë nuk nënkupton që njerëzit të kërkojnë marrjen e diplomave universitare. Në të vërtetë, Kosovës i duhet një kombinim i të dyjave.

ANNEX 1: Pasqyrat e Universiteteve

 Universiteti AAB	
Fakultetet (11)	
Ekonomik	Juridik
Gjuheve te Huaja	Komunikimi Masiv
Arteve Muzikore	Arteve Figurative
Arteve Aplikative	Kriminalistikes
Kultures Fizike	Edukimit
Filologjik	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	4915
Kostoja (Prej-Deri)	900 - 1800 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	144
Ligjeres me Phd.	65
Ligjeres me Master	64
Ligjeres pa Tituj	15
Numri I Stafit	56
Numri I Sallave	60
Numri I Amfiteatrove	8
Numri I Laboratoreve	9
Numri I Zyreve	25
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	80
Kompjutere te Studenteve me Internet	220

 Akademia e Studimeve te Avancuara	
Fakultetet (1)	
Ekonomik	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	30
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	1,820 €
Numri I Ligjeresve	3
Ligjeres me Phd.	3
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	1
Numri I Sallave	1
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	1
Numri I Zyreve	1
Numri I Librave Shqip	40
Numri I Librave Anglisht	890
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	2
Kompjutere te Studenteve me Internet	30

Fakultetet (5)	
Dizajni I Modes	Dizajni I Komunikimit-Multimedia
Piktures	Dizajn Interier
Arteve Dramatike	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	56
Kostoja (Prej-Deri)	1,100 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	17
Ligjeres me Phd.	3
Ligjeres me Master	9
Ligjeres pa Tituj	5
Numri I Stafit	3
Numri I Sallave	2
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	4
Numri I Zyreve	2
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	1
Kompjutere te Studenteve me Internet	7

 Ameri-Kos	
Fakultetet (1)	
Infermieri	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	28
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	N/A
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	N/A
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	N/A
Numri I Zyreve	N/A
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	N/A
Kompjutere te Studenteve me Internet	N/A

 American University of Kosova (AUK)	
Fakultetet (1)	
Ekonomik	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	451
Kostoja (Prej-Deri)	5,150 €
Kostoja per Studime Master	15,000 €
Numri I Ligjeresve	39
Ligjeres me Phd.	10
Ligjeres me Master	29
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	40
Numri I Sallave	12
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	4
Numri I Zyreve	11
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	2000
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	47
Kompjutere te Studenteve me Internet	245

 Universiteti Biznesi	
Fakultetet (3)	
Ekonomik	Juridik
Emergjencave	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	615
Kostoja (Prej-Deri)	1,200 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	45
Ligjeres me Phd.	35
Ligjeres me Master	10
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	9
Numri I Sallave	10
Numri I Amfiteatrove	2
Numri I Laboratoreve	1
Numri I Zyreve	7
Numri I Librave Shqip	500
Numri I Librave Anglisht	200
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	15
Kompjutere te Studenteve me Internet	30

 Universiteti Dardania	
Fakultetet (7)	
Ekonomik	Juridik
Shkenca Politike	Psikologji
Gjuhe te Huaja	Shkenca dhe Teknologjite e Komunik.
Mardheniet Ekonomike dhe Diplomatike Nderkombetare	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	1514
Kostoja (Prej-Deri)	1,300 - 1,500 €
Kostoja per Studime Master	1,900 €
Numri I Ligjeresve	59
Ligjeres me Phd.	39
Ligjeres me Master	19
Ligjeres pa Tituj	1
Numri I Stafit	23
Numri I Sallave	16
Numri I Amfiteatrove	2
Numri I Laboratoreve	3
Numri I Zyreve	5
Numri I Librave Shqip	1356
Numri I Librave Anglisht	103
Numri I Librave Tjerë	1
Kompjutere te Stafit me Internet	22
Kompjutere te Studenteve me Internet	63

	
Fakultetet (1)	
Dizajni I Modes	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	30
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	N/A
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	N/A
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	N/A
Numri I Zyreve	N/A
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	N/A
Kompjutere te Studenteve me Internet	N/A

Fakultetet (1)	
Ekologji	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	48
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	N/A
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	N/A
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	N/A
Numri I Zyreve	N/A
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	N/A
Kompjutere te Studenteve me Internet	N/A

 Kolegji Universitar "Eurosport"	
Fakultetet (1)	
Sport	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	79
Kostoja (Prej-Deri)	1,500 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjeresve	16
Ligjeres me Phd.	13
Ligjeres me Master	3
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri i Stafit	8
Numri i Sallave	4
Numri i Amfiteatrove	N/A
Numri i Laboratoreve	N/A
Numri i Zyreve	5
Numri i Librave Shqip	200
Numri i Librave Anglisht	80
Numri i Librave Tjerë	425
Kompjutere te Stafit me Internet	4
Kompjutere te Studenteve me Internet	18

Fakultetet (5)	
Ekonomik	Juridik
Shkenca Politike	Shkenca Kompjuterike
Psikologji	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	4570
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjeresve	47
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri i Stafit	N/A
Numri i Sallave	N/A
Numri i Amfiteatrove	N/A
Numri i Laboratoreve	N/A
Numri i Zyreve	N/A
Numri i Librave Shqip	N/A
Numri i Librave Anglisht	N/A
Numri i Librave Tjerë	N/A
Kompjuteret e Stafit me Internet	N/A
Kompjuteret e Studenteve me Internet	N/A

 Kolegji Universitar "Gjilani"	
Fakultetet (8)	
Ekonomik	Juridik
Gjuheve te Huaja	Shkenca Sociale
Arteve	Teknik
Edukimit	Psikologji
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	542
Kostoja (Prej-Deri)	1,000 - 1,300 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	34
Ligjeres me Phd.	27
Ligjeres me Master	7
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	7
Numri I Sallave	10
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	1
Numri I Zyreve	8
Numri I Librave Shqip	500
Numri I Librave Anglisht	300
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	10
Kompjutere te Studenteve me Internet	40

 Universiteti ILIRIA	
Fakultetet (6)	
Ekonomik	Juridik
Menaxhment dhe Informatike	Biznes Nderkombetar
Mardhenie Nderkombetare dhe Dipl.	Shkenca Politike
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	1838
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	N/A
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	N/A
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	N/A
Numri I Zyreve	N/A
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjuteret e Stafit me Internet	N/A
Kompjuteret e Studenteve me Internet	N/A

Fakultetet (2)	
Dizajni Grafik (print dhe web)	Komunikimi Masiv (Radio dhe TV)
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	74
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	600 €
Numri I Ligjeresve	28
Ligjeres me Phd.	15
Ligjeres me Master	12
Ligjeres pa Tituj	1
Numri I Stafit	17
Numri I Sallave	2
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	1
Numri I Zyreve	7
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	736
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	28
Kompjutere te Studenteve me Internet	60

 Kolegji Universitar "Ferizaji"	
Fakultetet (3)	
Ekonomik	Juridik
Edukimit	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	255
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	N/A
Ligjeres me Phd.	N/A
Ligjeres me Master	N/A
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	N/A
Numri I Amfiteatrove	N/A
Numri I Laboratoreve	N/A
Numri I Zyreve	N/A
Numri I Librave Shqip	N/A
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	N/A
Kompjutere te Studenteve me Internet	N/A

 Universiteti "Pjetër Budi"	
Fakultetet (4)	
Dogana dhe Shpedicion	Sigurime
Resurse Njerezore	Turizem dhe Hotelieri
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	560
Kostoja (Prej-Deri)	1,395 - 1,890 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	60
Ligjeres me Phd.	45
Ligjeres me Master	5
Ligjeres pa Tituj	10
Numri I Stafit	N/A
Numri I Sallave	10
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	3
Numri I Zyreve	10
Numri I Librave Shqip	2000
Numri I Librave Anglisht	N/A
Numri I Librave Tjerë	1000
Kompjutere te Stafit me Internet	20
Kompjutere te Studenteve me Internet	100

 Universiteti "Rezonanca"	
Fakultetet (5)	
Mjekesi e Pergjithshme	Farmacii
Fizioterapi	Radiologji
Stomatologji	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	279
Kostoja (Prej-Deri)	3,000 - 4,700 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjeresve	100
Ligjeres me Phd.	50
Ligjeres me Master	24
Ligjeres pa Tituj	26
Numri i Stafit	21
Numri i Sallave	4
Numri i Amfiteatrove	4
Numri i Laboratoreve	11
Numri i Zyreve	9
Numri i Librave Shqip	1455
Numri i Librave Anglisht	150
Numri i Librave Tjerë	9
Kompjutere te Stafit me Internet	12
Kompjutere te Studenteve me Internet	40

 Universiteti Riinvest	
Fakultetet (7)	
Ekonomive te Biznesit	Menaxhimi I Bankave dhe Financave
Shkencave Kompjuterik	Informatikes se Biznesit
Biznesit Nderkombetar	Administrim Biznesi
Telekomunikacionit	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	126
Kostoja (Prej-Deri)	1,800 €
Kostoja per Studime Master	2,400 €
Numri I Ligjeresve	37
Ligjeres me Phd.	23
Ligjeres me Master	9
Ligjeres pa Tituj	5
Numri I Stafit	13
Numri I Sallave	6
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	2
Numri I Zyreve	15
Numri I Librave Shqip	149
Numri I Librave Anglisht	587
Numri I Librave Tjerë	56
Kompjutere te Stafit me Internet	38
Kompjutere te Studenteve me Internet	71

 Universiteti Tempulli	
Fakultetet (2)	
Komunikacioni Rrugor dhe Transporti	
Postes dhe Telekomunikacionit	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	300
Kostoja (Prej-Deri)	1,950 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri I Ligjeresve	40
Ligjeres me Phd.	36
Ligjeres me Master	4
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri I Stafit	4
Numri I Sallave	4
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	2
Numri I Zyreve	6
Numri I Librave Shqip	200
Numri I Librave Anglisht	100
Numri I Librave Tjerë	350
Kompjutere te Stafit me Internet	2
Kompjutere te Studenteve me Internet	1

 Universiteti i Biznesit dhe Teknologjise - (UBT)	
Fakultetet (5)	
Menaxhment, Biznes dhe Ekonomi	Teknologji Informative dhe Inxhinieri
Drejtësi, Shkenca Politike dhe Dipl.	Arkitekture dhe Planifikim Hapesinor
Shendetesi Publike dhe Shkenca Soc.	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	377
Kostoja (Prej-Deri)	N/A
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjëruesve	106
Ligjërues me Phd.	N/A
Ligjërues me Master	N/A
Ligjërues pa Tituj	N/A
Numri i Stafit	N/A
Numri i Sallave	N/A
Numri i Amfiteatrove	N/A
Numri i Laboratoreve	N/A
Numri i Zyreve	N/A
Numri i Librave Shqip	N/A
Numri i Librave Anglisht	N/A
Numri i Librave Tjerë	N/A
Kompjuterë te Stafit me Internet	N/A
Kompjuterë te Studenteve me Internet	N/A

 Universiteti i Prizrenit	
Fakultetet (7)	
Ekonomik	Juridik
Shkenca Politike	Shkenca Kompjuterike
Psikologji	Gjuheve te Huaja
Arkitekture	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	457
Kostoja (Prej-Deri)	1300 - 1700 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjeresve	56
Ligjeres me Phd.	31
Ligjeres me Master	22
Ligjeres pa Tituj	3
Numri i Stafit	20
Numri i Sallave	13
Numri i Amfiteatrove	2
Numri i Laboratoreve	2
Numri i Zyreve	10
Numri i Librave Shqip	6057
Numri i Librave Anglisht	104
Numri i Librave Tjerë	55
Kompjutere te Stafit me Internet	20
Kompjutere te Studenteve me Internet	35

 Kolegji Universitar "Vizioni European"	
Fakultetet (5)	
Ekonomik	Juridik
Teknologji e Ushqimit	Shkenca Kompjuterike
Edukim	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	940
Kostoja (Prej-Deri)	1,200 €
Kostoja per Studime Master	1,200 €
Numri i Ligjeresve	70
Ligjeres me Phd.	45
Ligjeres me Master	24
Ligjeres pa Tituj	N/A
Numri i Stafit	23
Numri i Sallave	9
Numri i Amfiteatrove	2
Numri i Laboratoreve	2
Numri i Zyreve	7
Numri i Librave Shqip	50
Numri i Librave Anglisht	15
Numri i Librave Tjerë	N/A
Kompjutere te Stafit me Internet	1
Kompjutere te Studenteve me Internet	50

Fakultetet (5)	
Ekonomik	Menaxhimit
Biznesit	Financa dhe Kontabilitet
Tregtise	
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	220
Kostoja (Prej-Deri)	1,200 €
Kostoja per Studime Master	1,200 €
Numri i Ligjeresve	29
Ligjeres me Phd.	16
Ligjeres me Master	5
Ligjeres pa Tituj	8
Numri i Stafit	8
Numri i Sallave	9
Numri i Amfiteatrove	N/A
Numri i Laboratoreve	7
Numri i Zyreve	6
Numri i Librave Shqip	211
Numri i Librave Anglisht	42
Numri i Librave Tjerë	37
Kompjutere te Stafit me Internet	5
Kompjutere te Studenteve me Internet	32

 Kolegji Universitar "UNIVERSUM"	
Fakultetet (4)	
Biznes dhe Menaxhment	Admin. Publike dhe Mardhen. Nderkom.
Dogana dhe Shpedicion	Edukimit
Informatat e Pergjithshme	
Numri i Studenteve	486
Kostoja (Prej-Deri)	1,127 €
Kostoja per Studime Master	N/A
Numri i Ligjeresve	62
Ligjeres me Phd.	44
Ligjeres me Master	14
Ligjeres pa Tituj	4
Numri i Stafit	23
Numri i Sallave	26
Numri i Amfiteatrove	4
Numri i Laboratoreve	2
Numri i Zyreve	13
Numri i Librave Shqip	830
Numri i Librave Anglisht	2200
Numri i Librave Tjerë	100
Kompjutere te Stafit me Internet	24
Kompjutere te Studenteve me Internet	52

 Kolegji Universitar "Victory"	
Fakultetet (3)	
Politike Nderkombetare dhe Diplomaci	
Menaxhimi me Banka, Financa dhe Sigurime	
Ekonomia Afariste - Tregtia e Jashtme	
Informatat e Pergjithshme	
Numri I Studenteve	132
Kostoja (Prej-Deri)	2,200 €
Kostoja per Studime Master	2,500 €
Numri I Ligjeresve	29
Ligjeres me Phd.	10
Ligjeres me Master	9
Ligjeres pa Tituj	10
Numri I Stafit	12
Numri I Sallave	5
Numri I Amfiteatrove	1
Numri I Laboratoreve	2
Numri I Zyreve	9
Numri I Librave Shqip	97
Numri I Librave Anglisht	17
Numri I Librave Tjerë	32
Kompjutere te Stafit me Internet	17
Kompjutere te Studenteve me Internet	30